

завдань.

Аналіз відповідей свідчить проте, що із 95 опитаних студентів першого і другого курсів 80 стверджують, що їм подобається спостерігати і проводити досліди. Проте значна частина студентів відчувають труднощі у виконанні навально-дослідних завдань. А саме: важко сформулювати самостійно гіпотезу дослідження (90%), скласти план експерименту (75%), підібрати оптимальні умови (88%), зробити висновки, описати дослідження, представити результати у вигляді таблиці, графіків (95%). Серед причин невиконання навально-дослідних завдань виділено такі: невміння організувати роботу (15%), недостатньо часу (2%), відсутність дослідницьких умінь (45%).

У нашому дослідженні за основу формування дослідницьких умінь покладена концепція П.Гальперіна поетапне формування розумових дій. Етапи формування способів розумової діяльності спираються на встановлену в психології структуру пізнавальної діяльності: ціль – мотив – зразок – операція – результат – корекція 3.

Ці дидактичні положення дали змогу виділити нам основні етапи формування дослідницьких умінь студента у процесі вивчення природничих дисциплін:

- ознайомлення студентів із зразками дій;
- оволодіння умінням застосовувати знання;
- удосконалення первинно набутих умінь;
- творчого застосування умінь у нестандартних ситуаціях.

Уміння формуються на різних рівнях. На першому рівні сформованості вмінь передбачено уміння діяти за зразком. На другому рівні розвитку вмінь передбачено вміння діяти в новій ситуації – уміння самостійно поставити окремі цілі і завдання діяльності, критично оцінювати і коректувати свою діяльність.

Третій рівень розвитку вмінь (творчий) дає змогу самостійно сформулювати об'єкт, предмет дослідження, висунути гіпотезу, розробити план, зробити висновки і узагальнення.

У нашому дослідженні виділено три основні рівні сформованості дослідницьких умінь студентів під час вивчення природничо-наукових дисциплін: високий, середній, низький.

Високий рівень характеризується тим, що студенти виконують усі операції самостійно, послідовність їх виконання достатньо продумана, дії усвідомлені. Середній рівень характеризується тим, що студенти виконують усі операції з певною часткою самостійності, послідовність виконання їх недостатньо продумана. Низький рівень характеризується тим, що студент виконує лише окремі операції, послідовність їх хаотична, дії в цілому неусвідомлені, не вміє переносити засвоєне уміння в нову ситуацію.

Формування дослідницьких умінь здійснюється у процесі проведення практичних і лабораторних занять, самостійного виконання індивідуальних досліджень у природі.

У процесі нашого дослідження визначено дослідницькі уміння, які необхідно сформувати в майбутнього вчителя початкових класів у процесі викладання природничо-наукових дисциплін: спостерігати, експериментувати, описувати, класифікувати. Виявлено етапи формування дослідницьких умінь студентів: 1) ознайомлення студентів із зразками дій; 2) оволодіння умінням застосовувати знання; 3) удосконалення первинно набутих знань; 4) творчого застосування умінь у нестандартних ситуаціях. Розроблено систему завдань (для індивідуальних дослідів, спостережень, практичних робіт і лабораторних), які спрямовані на формування дослідницьких умінь. При розробці цієї системи ми дотримувалися таких принципів: доступності, поступового ускладнення, систематичності.

Література і джерела

1. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором школи // Вибрані твори в 5 т. – К.: Радянська школа, 1976-1977. – Т.4. – С. 384-600
2. Российская педагогическая энциклопедия: в 2 т. / гл. ред. В.В.Давыдов. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1998. – Т.2. – 672 с.
3. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: От деятельности к личности. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 400 с.
4. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / За ред. О.М.Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 255 с.

В статье рассматриваются вопросы формирования исследовательских умений будущих учителей в процессе изучения естественно-научных дисциплин. Определены исследовательские умения, которые необходимо формировать, обоснованы этапы их формирования.

Ключевые слова: учитель, исследовательские, умения, естественно-научные дисциплины, учебно-исследовательские задания,

The author of the article has considered the issues of formation of research skills of future teachers in the process of studying the natural-scientific disciplines. The research skills have been defined, which are needed to be formed. The stages of their formation have been defined.

Key words: teacher, research skills, natural-scientific disciplines, educational-research skills.

УДК 37.013.42: 316.354

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ І МОЛОДІ У ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНИ

Пришляк Оксана Юрївна
м.Тернопіль

Здійснено аналіз соціально-педагогічної підтримки дітей і молоді у Федеративній республіці Німеччини; здійснено характеристику пріоритетних напрямів соціальної молодіжної політики країни, мета якої полягає є в сприянні успішній соціалізації та безконфліктній інтеграції молоді людини в

практику суспільного буття; надано характеристику основних форм і суб'єктів підтримки; розкрито тенденції, які при таманні досліджуваному процесу та можливості творчого використання прогресивних ідей досвіду Німеччини в процесі реалізації соціально-педагогічної підтримки дітей і молоді в

Україні.

Ключові слова: діти, молодь, соціальна політика, соціально-педагогічна підтримка дітей і молоді, форми соціально-педагогічної підтримки, суб'єкти соціально-педагогічної підтримки дітей і молоді.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства система виховання й соціалізації молодого покоління потребує реформування. Життєва необхідність реалізації інноваційних підходів у цій галузі зумовлена змінами, які відбуваються в соціально-економічній і гуманітарній сферах розвитку суспільства, а також значним послабленням виховного впливу соціальних інститутів суспільства. Вагомою умовою успішного вирішення завдань соціалізації дітей і підлітків є оптимізація потенційних виховних можливостей українського суспільства та його соціальних інститутів, упровадження ідеї соціально-педагогічної підтримки дітей і молоді.

Федеративна Республіка Німеччини має багаторічний досвід функціонування системи педагогічної, соціальної, соціально-педагогічної підтримки дітей і молоді. Державна молодіжна політика у цій країні ґрунтується на особливій ролі держави, регламентації законом заходів підтримки дітей і молоді та їх об'єднань. Стратегія дій виходить з відповідальності держави за успішну інтеграцію дітей і молоді у систему суспільних відносин і передбачає розробку соціальних програм, доступних для усіх представників підростаючого покоління. У зв'язку з цим метою соціальної молодіжної політики в Німеччині є підтримка індивідуального і соціального розвитку дітей та молодих людей, сприяння їх адаптації та реалізації в суспільстві. Робота з дітьми і молоддю здійснюється державними і недержавними закладами, охоплює усі види діяльності, які проводяться для/або разом з дітьми і молоддю та охоплює вікові категорії від народження до 18 років; окремі види педагогічної, соціальної, соціально-педагогічної підтримки надаються особам до 27 років.

Підтримка дітей і молоді у ФРН здійснюється на різних рівнях: на федеральному рівні, на рівні федеральних земель, на рівні округів і на рівні територіальної громади.

На федеральному рівні Відділ з питань молоді, який є структурним підрозділом Міністерства у справах сім'ї та молоді на основі нормативних правових актів розробляє Федеральний план сприяння дітям і молоді – головний інструмент уряду країни у проведенні молодіжної політики. Різні аспекти підтримки дітей і молоді розглядається у ньому як один із основних принципів соціально-педагогічної роботи з дітьми і молоддю [8].

На рівні федеральних земель діють профільні міністерства, які забезпечують реалізацію Федерального плану та забезпечують додаткові можливості для розвитку дітей і молоді на рівні земель, зокрема через ініціювання та реалізацію конкретних проектів.

Найбільші федеральні землі країни поділені на округи, на рівні яких функціонують органи державного управління середнього рівня – урядові управи. При урядових управах діють відомства у справах дітей і молоді, які займаються координаційною та консультативною діяльністю, а також здійснюють функції регіонального планування соціальної та соціально-педагогічної діяльності з дітьми і молоддю.

Останній, четвертий рівень підтримки дітей і молоді на рівні територіальної громади. З точки зору планування, забезпечення та фінансування він є головним у роботі з дітьми і молоддю. З метою забезпечення більш успішної роботи та міжвідомчої координації місцеві органи влади співпрацюють із владою земель. Завдання щодо виховання дітей і молоді та їх розвитку на місцях можуть також вирішувати об'єднання міст та муніципалітетів округу.

Підтримка, яку надають органи місцевого самоврядування та громадські структури дітям, молоді та їх об'єднанням, на відміну від інших рівнів допомоги, орієнтована на задоволення конкретних потреб об'єднань, а також надає їм можливість

впливати на прийняття рішень та брати участь у вирішенні багатьох місцевих проблем.

У Німеччині нормативно-правовою базою, що регулює організацію роботи з дітьми і молоддю, є Восьма книга Кодексу соціального забезпечення (КСЗ 8) – Соціальна підтримка дітей і молоді. В Законі визначені принципи роботи з дітьми і молоддю, зокрема, підкреслюється важливість сприяння розвитку молодих людей та їх інтеграції у суспільство шляхом надання допомоги та послуг у різних життєвих обставинах. У Кодексі наголошується на необхідності сприяння створенню та функціонуванню молодіжних груп та об'єднань, стимулювання їх самоорганізації та забезпечення незалежного існування [3].

З 1949 р. у Німеччині діє Робоче об'єднання допомоги молоді, до складу якого входять державні та недержавні організації, які займаються наданням допомоги дітям і молоді на федеральному рівні: молодіжні союзи, центральні органи влади земель у справах молоді, Федеральне об'єднання земельних відомств у справах молоді, спеціалізовані організації допомоги дітям і молоді, благодійні товариства, заклади, які здійснюють підготовку кадрів для системи допомоги дітям і молоді. Ця організація бере активну участь у підтримці дитячих та молодіжних громадських об'єднань та міжнародному співробітництві з даного питання.

Робоче об'єднання допомоги молоді, поряд із вихованням та освітою, спілкуванням і організацією дозвілля, наданням допомоги та консультаціями, має на меті представлення інтересів молодих людей перед державою і суспільством у всіх сферах. Такий підхід передбачає можливість втручання молодого покоління в усі політичні процеси та рішення, що зачіпають їх інтереси. У Німеччині на реалізацію молодіжних програм асигнується близько 10% муніципального бюджету [5]. При цьому, потрібно наголосити, що прийняття муніципальними органами зважених довгострокових рішень, внесення до них коректив здійснюється на засадах регулярного моніторингу проблем молодого покоління незалежними експертами.

Як свідчить аналіз наукових матеріалів, документальних джерел, реалізація програм соціально-педагогічної підтримки дітей і молоді у Німеччині здійснюється на засадах волонтерської діяльності. Незважаючи на те, що поняття "волонтер" не є характерним для німецької мови, (запропоновані репрезентативні назви "добровільний помічник" та "ініціатива добровільного соціального представника" не набули загального поширення), явище волонтерства у цій країні набуло масштабного характеру [2]. Особливої уваги заслуговує досвід Німеччини стосовно того, що молоді люди, які прагнуть оволодіти фахом «Соціальний педагог», «Соціальний працівник» не мають практичних шансів бути зарахованими на навчання на ці спеціальності, якщо вони не пред'являть доказів щодо їх активної участі у волонтерській роботі. Зазвичай, їм допомагають у виконанні волонтерської роботи професійні висококваліфіковані соціальні педагоги і соціальні працівники.

Зуважимо, що у багатьох високорозвинених країнах, у тому числі і у Німеччині, вважається престижним виконувати волонтерську роботу, у тому числі і надання різноманітної допомоги дитячим об'єднанням. У Німеччині багато волонтерів працюють з дитячими громадськими об'єднаннями екологічного спрямування, скаутськими, спортивними, соціальними, конфесійними тощо. Кількість волонтерів, залучених до роботи у дитячих і молодіжних об'єднаннях коливається від 200 000 до 600 000 осіб [11]. Особливої уваги заслуговує досвід роботи гуртків дітей та молоді, якими керує сама молодь, що працюють під гаслами «Молодь виховує молодь», «Молодь веде молодь». Їх діяльність спрямована на організацію дозвілля, занять за інтерєсами, прогулянки, листування, відвідування свят тощо. Окрім виконання кожною групою своїх завдань, вони часто працюють спільно над окремими проектами.

Про масштаби волонтерської роботи педагогічного і соціально-педагогічного спрямування у спортивних об'єднаннях

свідчать такі дані: 2,7 мільйона волонтерів відпрацюють більше ніж 500 мільйонів годин на рік [9]. На особливу увагу заслуговує досвід Німеччини навчання, допомоги і підтримки волонтерів у їх прагненні працювати. Так, у цій країні поширеною є практика, коли дипломовані соціальні педагоги і соціальні працівники обіймають посаду „керівника волонтерської програми“, „координатора волонтерів“ або „директора волонтерства“. Їх професійним обов'язком є залучення волонтерів, планування, координація, надання методичної допомоги та аналіз їх діяльності. Вони несуть відповідальність за здійснення навчання, проведення інструктажів, консультацій, надання допомоги при плануванні і здійсненні волонтерської роботи. З метою ознайомлення волонтерів із змістом, напрямками, формами і методами роботи в обраній сфері діяльності у Німеччині професійні фахівці використовують різні форми навчання волонтерів: проводять з ними інструктажі, консультації і навчання у вигляді бесід, лекцій, тренінгів, круглих столів, аналізу конкретних ситуацій, розробляють проекти, проводять дискусії, тощо. Поширеними є форми навчання волонтерів є тижневі курси підвищення кваліфікації, навчання у літніх таборах, тематичних волонтерських курсах, школах волонтерів. Професійні соціальні педагоги є відповідальними за науково-методичний рівень роботи волонтерів, створення належних умов їх праці, за співпрацю з персоналом даної установи та за їх роботу з клієнтами чи групами клієнтів [10].

У процесі аналізу соціально-педагогічної роботи у різних сферах життєдіяльності з'ясовано, що професійні соціальні педагоги Німеччини опираються у процесі діяльності на допомогу волонтерів і ставляться до них як до своїх рівноправних помічників, співробітників та колег. В обов'язки професійних соціальних педагогів входить роз'яснення суті і значення волонтерської соціально-педагогічної підтримки діяльності дитячих і молодіжних об'єднань серед населення і заохочування молоді до волонтерської діяльності. Інформування, роз'яснювальна робота, активний пошук та залучення волонтерів до роботи з дітьми і молоддю є одним з важливих напрямів діяльності центрів соціальних служб Німеччини. Соціальні педагоги, залежно від професійного та особистісного рівня, залучаються до опрацювання програм та концепції волонтерства, до розробки нових технологій раціонального використання волонтерів [2, с. 293 – 313].

Заслуговує на увагу і запозичення досвід Німеччини стосовно того, що при зарахуванні на навчання абітурієнтів на спеціальність «Соціальна педагогіка» і «Соціальна робота» значна увага звертається на наявність у них досвіду волонтерської роботи у дитячих та молодіжних об'єднаннях.

Здійснений аналіз соціально-педагогічної підтримки дітей і молоді у Німеччині дає змогу констатувати, що її характерними рисами є законодавче закріплення, багаторівневий характер, відкритість, відсутність жорсткої організаційної структури, часткова інституалізація, яка зачіпає, як правило фінансові та юридичні аспекти діяльності.

Сполучною ланкою між молоддю й урядом Німеччини є різноманітні дитячі й молодіжні громадські організації і спілки, до яких входить приблизно 25% молодого населення держави. Більшість дитячих і молодіжних організацій, що діють по всій країні, об'єднані у федеральні спілки молодіжних організацій, наприклад, в такі, як Об'єднання евангелістської молоді, Спілка молодих католиків Німеччини, молодіжні об'єднання профспілок, земельні молодіжні організації, Союз німецьких скаутів, Німецька спортивна молодь, Робоче об'єднання федеральних молодіжних спілок, Німецькі молоді демократи, Зелена молодь, Молоді ліберали, Молодий союз Німеччини, Німецьке Молодіжне Об'єднання, Союз охорони природи Німеччини, “Глобальний Фонд Природи” та інші. Таким чином, діти і молодь Німеччини, вступаючи в різні союзи і організації, прагнуть стати частиною суспільства, відчути себе вільним громадянином, здатним приймати рішення добровільно і орієнтуватися в суспільстві відпо-

відно зі своїми власними інтересами, відчути свою корисність для нього, активно допомагаючи у здійсненні цілей і завдань організації.

Найчисленнішим дитячо-юнацьким молодіжним об'єднанням є об'єднання “Німецька спортивна молодь” (DSJ), яке є самостійною молодіжною організацією, що має свої земельні та районні підрозділи. DSJ розуміє спорт як важливу складову частину виховання та освіти. Виходячи з цієї мети, дана організація виступає організатором різних молодіжних проектів та ініціатив, які виходять за рамки спорту. Зокрема, раз на 3-4 роки організація проводить так звані “Зустрічі молоді”, з різноманітним освітніми, спортивними та соціальними програмами, покликани підтвердити значення спорту і здорового способу життя в житті молодої людини. Важливим напрямком діяльності DSJ є робота зі сприяння фізичному та духовному розвитку дітей та молоді, організації розумного дозвілля, розвитку дитячого і молодіжного спорту. DSJ приділяє велику увагу соціальному та економічному становищу дітей і молоді, проблемам залучення дітей і молоді в суспільне життя, роботі з інвалідами.

Спорт відіграє значну роль в житті німецьких дітей і молоді. Яскравим підтвердженням цьому є реалізація різноманітних спортивних програм і функціонування спортивних клубів, які проваджують різні форми роботи з дітьми і молоддю. Це відноситься і до форм роботи з дітьми, що проживають у сільській місцевості через діяльність сільських спортивних клубів, число членів яких нерідко перевищує сотні дітей. У цих клубах функціонують різноманітні спортивні секції, у них працюють штатні співробітники, у тому числі і велика кількість соціальних працівників і соціальних педагогів.

Кількість членів Німецької спортивної молоді (DSJ) становить приблизно 9 млн. осіб. DSJ трактує мету своєї діяльності – у залученні дітей та молоді до спорту, у формуванні через спорт громадської активності дітей та молоді. Про масштаби діяльності цього об'єднання свідчить той факт, що майже 2 млн. молодих людей Німеччини у віці до 18 років зареєстровано у футбольних товариства, з них у віковій групі від 7 до 14 років приблизно 180 000 осіб. Популярними (за кількістю членів) є об'єднання дітей та молодих людей з гімнастики, тенісу, гандболу, плавання, легкої атлетики, настільного тенісу, волейболу, баскетболу, бадмінтону, лижного спорту.

У Німеччині функціонують численні релігійні молодіжні організації (Федерація Німецької Католицької, Християнський молодіжний союз Німеччини та ін.), які пропагують дітям і молоді християнський спосіб життя і сповідання християнських цінностей і ставлення до Бога як джерела для вдалого життя. При цьому церковна робота з молоддю допомагає молодим людям в їх особистісному розвитку. Католицька робота з молоддю організовується здебільшого Головним Об'єднанням Федерації німецької католицької молоді (BDKJ), яка намагається передати у через різноманітні форми роботи (групові заняття, наметові табори і проекти) християнські цінності. Членами в BDKJ є в тому числі Німецькі скаути, Св. Георг, Молодь християнських працівників і робітниць (CAJ), Католицький рух сільської молоді Німеччини (KLJB) і багато інших. BDKJ діє через свої членські організації в церковних парафіях і в інших місцях церковної роботи з молоддю.

Християнський молодіжний союз Німеччини (CJD) як організація була заснована у квітні 1947 року. CJD є членом Національної асоціації молодих християн Німеччини, благодійного товариства Німеччини і дияконічних союзу Евангелістської церкви Німеччини. CJD – це християнська організація, орієнтована на роботу з молоддю, її освітня та соціальна діяльність охоплює всю Німеччину. Щороку організація дає можливість молодим людям і дорослим (понад 90 000 осіб) взяти участь у фахових тренінгах і розвиваючих програмах, надає їм підтримку у важких життєвих ситуаціях. У 150 точках Німеччини працюють 8 000 працівників, які сприяють реалізації головних напрямків ді-

яльність – проведення курсів професійної підготовки молодих людей з обмеженими можливостями і безробітних; організації молодіжної благодійної діяльності та громадських робіт; проведення програм з реабілітації та соціальної інтеграції людей з фізичними та розумовими обмеженнями; сприяння у послугах міграційної служби; робота зі школярами у загальноосвітніх школах; міжнародні проекти (в основному, у сфері професійної підготовки, освіти, забезпечення робочими місцями).

Тому в мережу *Vegabtenfoerderungswerke* входять шість фондів при політичних партіях – фонд Фрідріха Еберта (СДПН, 1925), фонд імені Конрада Аденауера (ХДС, 1955), фонд Фрідріха Наумана (ВДП, 1958), фонд імені Ганса Зайделя (ХСС, 1967), фонд Розі Люксембург (1991) і Генріха Бюлля (1997), що користуються підтримкою Спілки 90/Партії зелених; два релігійних фонди – католицький *Cusanuswerk* (1950) і євангелістський *Villigst* (1948); фонд німецької економіки *SDW* (1994); фонд Німецького об'єднання профспілок імені Ганса Беклі, а також фонд підтримки талановитої молоді незалежно від обраної спеціальності, конфесії чи партійної приналежності [4].

У контексті здійснюваного дослідження варто зазначити, що близько чверті дітей та молодих людей є членами дитячих та молодіжних організацій і союзів. Багато молодіжних спілок, що діють по всій країні, входять у Федеральне об'єднання німецьких молодіжних організацій. У нього входять 21 організація і 16 земельних молодіжних спілок, примикають ще 5 спілок, утворюючи таким чином широку мережу. Його членами є, наприклад, такі організації, як Робоче співтовариство євангельської молоді, Союз німецької католицької молоді, молодіжні організації профспілок, земельні молодіжні спілки, Союз німецьких слідопитів. Найчисленніша організація – Німецький спортивний союз молоді.

Федеральне об'єднання "Культурне виховання молоді" являє собою асоціацію з 48 спеціалізованих спілок, які діють по всій країні і в чій західній частині щорічно беруть участь понад 12 млн. дітей і молодих людей. Завдяки більш ніж 100 000 проєктів, конкурсів, творчих майстерень, зустрічей, семінарів та конференцій, ініційованих, організованих і підвідомчих спеціалізованими спілками, проводиться культурно-виховна робота з дітьми та молоддю на міжнародному, національному та регіональному рівнях. Важливим елементом державних заходів по роботі з молоддю є протидія правому екстремізму і ненависті до іноземців. Федеральний уряд виступив за створення "Союзу за демократію і толерантність – проти екстремізму і насильства", покликаною реалізувати і активно захищати цінності і гарантії соціальної, демократичної та правової держави. Держава піклується про розвиток дітей і молоді, застосовуючи заходи щодо захисту їх інтересів, надаючи соціальної допомоги і пропонуючи добровільну участь у тих чи інших заходах. Так, з 1 квітня 2003 р. набули чинності багато нових положень про захист інтересів дітей та молоді. Для захисту від сексуального насильства та експлуатації федеральний уряд прийняв план дій, який містить широкий комплекс превентивних, просвітницьких та правових заходів для міжнародного кримінального переслідування і для захисту жертв. Федеральний уряд має намір і надалі приділяти особливу увагу заходам щодо вдосконалення інтеграції дітей та молодих людей у систему демократичних суспільних відносин, особливо це стосується дітей та підлітків іммігрантського походження та із соціально неблагополучних верств.

Головним інструментом федерального уряду в молодіжній політиці і роботі з дітьми і молоддю є Федеральний план сприяння дітям та молоді. Підтримка надається загальнофедеральним молодіжним та дитячим спілкам та організаціям, наприклад, у здійсненні проєктів в рамках позашкільної освіти молоді (політична, спортивна, культурна робота з молоддю та міжнародний молодіжний обмін). Сприяння виявляється і в соціальних проєктах і програмах, наприклад, в рамках програм «Добровільний соціальний рік» та «Добровільний екологічний рік». Федеральний уряд фінансує понад 3 000 заходів у галузі

міжнародного молодіжного обміну, що сприяють взаєморозумінню між народами і підвищенню інтеркультурної компетентності. Крім того, щорічно близько 200 000 німців і французів беруть участь у заходах, підтримуваних Німецько-французьким молодіжним форумом, і понад 130 000 молодих німців і поляків – у заходах Німецько-польського молодіжного форуму. Крім того, активно розвивається політичне молодіжне співробітництво з Ізраїлем та Чехією [1].

Дитяча та молодіжна політика Федеративної Республіки Німеччина характеризується підтримкою молодих людей шляхом розкриття їх соціальних здібностей, захисту та допомоги соціально обділеним. Особливе значення надається участі молодих людей у молодіжній роботі. Її зміст визначається і втілюється за участю молодих людей. Їх потреби та інтереси стоять у центрі різноманітних форм роботи та організації. При цьому молодіжна робота повинна внесок в індивідуальну самореалізацію, більшу свободу і справедливість, розвиваючи і зміцнюючи волю і здатність до участі дітей та молодих людей в державному і громадському житті.

Роботі дитячих та молодіжних організацій у ФРН приділяється особлива увага. Сфера соціалізації поряд з вихованням, освітою, спілкуванням, організацією дозвілля, наданням допомоги і консультаціями має завдання представляти інтереси молодих людей у всіх сферах перед державою і суспільством. Молодіжні організації являють об'єднання дітей, підлітків, молодих людей і проводять свою роботу самостійно, без державного впливу. Фінансування здійснюється з державних коштів. Закони, урядова політика та соціальні програми ФРН дають рівні можливості дітям і молодим людям для їх самореалізації. Соціальна і соціально-педагогічна підтримка дитячих і молодіжних організацій визначаються соціальною політикою держави як певною орієнтацією і системою заходів з оптимізації соціального розвитку суспільства, відносин між соціальними та іншими групами, створенню сприятливих умов для задоволення їх життєвих потреб. Державна політика Федеративної Республіки Німеччина успішно реалізує свої завдання в соціальної і молодіжній роботі, створюючи умови для патріотичного і духовно-морального виховання, інтелектуального, творчого і фізичного розвитку молоді, реалізації її науково-технічного та творчого потенціалу, підтримки діяльності молодіжних і дитячих громадських об'єднань. У зв'язку з цим у німецької молоді формується активна життєва позиція, готовність до участі в суспільно-політичному житті країни й державної діяльності. Таким чином, німецька держава в тісному співробітництві з молодим поколінням і суспільством в цілому домагається реалізації програм сприяння соціальної адаптації, формування здорового способу життя молоді та розвитку системи соціальних служб та клубів для дітей та підлітків [1].

Значною є фінансова підтримка дитячих та юнацьких ініціатив. Так, у Німеччині на реалізацію програм роботи з дітьми асигнується близько 10% коштів, які виділяються для реалізації соціальної молодіжної політики [4]. При цьому, треба наголосити, що прийняття муніципальними органами зважених довгострокових рішень, внесення до них коректив здійснюється на засадах регулярного моніторингу проблем дитячих громадських об'єднань незалежними експертами.

Загалом для системи соціального виховання у Німеччині характерні відкритість, відсутність жорсткої організаційної структури, часткова інституціалізація, яка зачіпає, як правило фінансові та юридичні аспекти діяльності дитячих громадських об'єднань, в той час як організаційні аспекти, визначення її цілей, форм і методів знаходяться у компетенції соціальних педагогів і лідерів дитячих громадських об'єднань.

Особливо популярним занятям в Німеччині є спорт. Захопленість спортом проявляється участю в спортивних товариствах. Найбільша організація – Німецька спортивна молодь. Вона проводить такі заходи як "Тренуйся", "Спорт для всіх", "Найкраще займатися спортом в союзі", масові змагання в бігу,

плаванні, велосипедних і лижних гонках і походах. Спортивні організації отримують від держави різноманітну допомогу. У молодіжних організаціях існують і інші спільні проекти, наприклад, “Маленька зірка” – збір пожертвувань для дітей, постраждалих в локальних війнах (чеченські діти теж отримують допомогу від “Югендрінга”).

Підводячи підсумок, можна сказати, що вивчення досвіду соціально-педагогічної підтримки дітей і молоді у Федеративній Республіці Німеччини дало змогу встановити, що її суть визначається соціальними, економічними, законодавчо-правовими, адміністративними, культурно-етнічними та іншими особливостями цієї країни. Виявлено, що для Німеччини характерна триступенева структура підтримки дітей і молоді: макрорівень, здійснюваний на рівні соціальної політики країни й національного законодавства; мезорівень – на рівні місцевого самовря-

дування та мікрорівень – на рівні місцевого самоврядування і громади. Ефективність реалізації ідеї соціально-педагогічної підтримки забезпечується: об'єднанням міжвідомчих структур та їхніх зусиль; визнанням і забезпеченням їх суб'єктної позиції дітей і підлітків; удосконаленням законодавчо-нормативного регулювання, публічності та контролю процесу їхньої підтримки.

До прогресивних ідей зарубіжного досвіду нами віднесено: розробку й державне фінансування реалізації проектів і програм підтримки дітей і молоді; нормативно-правове забезпечення соціальної молодіжної політики; інформаційно-консультативну допомогу дітям і молоді в їх прагненні до об'єднань, забезпечення на державному рівні підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації фахівців для роботи з дітьми й підлітками.

Література і джерела

1. Дитяча та молодіжна політика, допомога дітям та молоді у Федеративній Республіці Німеччині. www.kinder-jugendhilfe.info : Структури, організації, установи Global Nature Fund, Internationale Stiftung für Umwelt und Natur, Fritz-Reichle-Ring 4, D-78315 Radolfzell.
2. Єржакова Б. Вибрані питання соціальної педагогіки. – Дрогобич: Вимір, 2003. – 364 с.
3. Імміграція в Німеччину. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 12.09.2011 : <<http://emigration.russie.ru/information/sociallife/youths.htm>> – Загол. з екрану. – Мова рос.
4. Камишанов В. І. Зарубіжні молодіжні організації / В. І. Камишанов, М. О. Литовська – М. : Молода Гвардія, 1989. – 494 с.
5. Международный опыт в сфере государственной молодежной политики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 23.07.2011 : <<http://www.edu.gov.kz/index.php?id=951&L=1>> – Загол. з екрану. – Мова рос.
6. Тиде В. Нормативно-правовое обеспечение социальной работы с молодежью и функционирования публичных библиотек в муниципалитетах ряда европейских странах / Вольфганг Тиде [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 02.09.2011 : <http://www.wolfgang-tiede.de/Regulation_of_Youth_Work_rus.pdf> – Загол. з екрану. – Мова рос.
7. Щеклеина А. В. Педагогические условия взаимодействия субъектов социальной работы в зарубежном опыте : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06 / Алла Владимировна Щеклеина. – Москва, 1999. – 187 с. – С. 74-75.
8. Richtlinien zum Landesjugendplan Ministeriums für Frauen, Jugend, Familie und Gesundheit v. 30.10.2002 – IV 1 – 6411.2. – S. 8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 22.08.2011 : <<http://www.leverkusen.de/vv/forms/2/409.pdf>> – Загол. з екрану. – Мова нім.
9. Gemeinde Grafenberg. Sport-/Freizeitanlagen. – Berlin, 2006. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 9.11.2006 : <<http://www.grafenberg.de/servelet/PB/menu/1/202108/index.html>>. – Загол. з екрану. – Мова нім.
10. Jugendinformationszentrum. – Berlin, 2006. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 11.11.2006 : <<http://www.aha-ravensburg.de/barr-temp/default.asp>>. – Загол. з екрану. – Мова нім.
11. Web-Verzeichnis. Gesundheit. Internationale humanitäre Organisationen. Rotes Kreuz. Deutsches Jugendrotkreuz. – Dresden, 2006. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 13.08.2006 : <http://de.dir.yahoo.com/Gesundheit/Organisationen/Internationale_humanitaere_Organisationen/Rotes_Kreuz/Deutsches_Jugendrotkreuz/>. – Загол. з екрану. – Мова нім.

Осуществлен анализ социально-педагогической поддержки детей и молодежи в Федеративной республике Германии; раскрыты приоритетные направления социальной молодежной политики Германии, цель которой состоит в содействии успешной социализации та бесконфликтной интеграции молодого человека в практику общественного бытия; охарактеризованы основные формы и субъекты поддержки; раскрыты тенденции, свойственные исследуемому процессу и возможности творческого использования прогрессивных идей опыта этой страны в процессе реализации социально-педагогической поддержки детей и молодежи в Украине.

Ключевые слова: дети, молодежь, социальная политика, социально-педагогическая поддержка детей и молодежи, формы социально-педагогической поддержки, субъекты социально-педагогической поддержки детей и молодежи.

The analysis of social pedagogical support of children and young people is carried out in the Federal republic of Germany; description of priority directions of social youth policy of country, the purpose of which consists is in an assistance successful socialization and solved by mutual agreement integration of young man in practice of public life, is carried out; description of basic forms and subjects of support is given; tendencies are exposed, what inherent the probed process and possibility of the creative use of progressive ideas of experience of Germany in the process of realization of social pedagogical support of children and young people in Ukraine.

Key words: children, young people, social policy, social pedagogical support of children and young people, forms of social pedagogical support, subjects of social pedagogical support of children and young people.